

Юринець Ю. Л., професор кафедри
конституційного і адміністративного права, д.ю.н., доцент

Колісниченко Л.А., студентка
*Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний Авіаційний університет*

ПРИНЦИПИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ

Залучення України до світових інтеграційних процесів зумовлює необхідність дослідження питань покращення правового становища не лише власних громадян, а й розширення підходу до обсягу та механізмів гарантування основних прав та свобод кожній людині, яка знаходиться на українській території на законних підставах, в тому числі – іноземцям.

Конституційно-правовий статус іноземців встановлюється внутрішнім законодавством держави з урахуванням вимог, передбачених нормами міжнародного права.

Конституційно-правовий статус іноземців в нашій державі ґрунтується на Конституції України, стаття 26 якої закріплює, що іноземці та особи без громадянства, що знаходяться в Україні на законних підставах, користуються тими ж правами і свободами, несуть такі ж обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами і міжнародними договорами України [1].

У науковій і навчальній літературі принципи характеризують як загальні вимоги до суспільних відносин і їх учасників, а також як вихідні керівні засади, відправні установлення, що виражають сутність права і впливають з ідей справедливості й свободи, а також визначають загальну спрямованість і найістотніші риси діючої правової системи [2, с. 192].

Вітчизняні вчені, які займаються дослідженнями в галузі правового статусу людини і громадянина взагалі, та іноземців – зокрема, по різному підходять до визначення кола найбільш важливих принципів цього статусу. Зокрема, Ю. М. Тодика до переліку принципів правового статусу іноземців

відносить: національний режим; рівність іноземців перед законом; єдність прав, свобод та обов'язків іноземців; гарантованість прав та свобод іноземців [3, с. 29].

На думку іншого дослідника, В. В. Кравченка, Конституція України згідно із загальнолюдськими цінностями та міжнародно-правовими нормами в галузі прав людини, які визначені Загальною декларацією прав людини (1948 р.), Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), Міжнародним пактом про громадянські та політичні права (1966 р.), Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод (1950 р.), іншими міжнародно-правовими документами, закріплює щодо правового статусу людини і громадянина такі принципи: свободи людини; рівності людей у своїй гідності та правах; невідчужуваності та непорушності прав і свобод людини; гарантованості прав, свобод і обов'язків людини і громадянина; невичерпності конституційного переліку прав і свобод людини і громадянина; рівності конституційних прав і свобод громадян України та рівності їх перед законом; єдності прав людини та її обов'язків перед суспільством [4, с. 119].

На думку С.Ф. Константінова, однією з особливостей правового становища іноземних громадян в Україні є те, що вони перебувають немовби в «подвійному підпорядкуванні» – дії законів країни перебування і дії законів держави свого громадянства. Зв'язок іноземного громадянина з країною свого громадянства постійний і стійкіший, ніж зв'язок із країною перебування. Він, наприклад, зберігає виборчі права і несе військовий обов'язок за законами держави свого громадянства, відповідає за зрадницькі дії, вчинені за кордоном, може бути відкликаний своєю державою у будь-який час. Цей зв'язок, на думку автора, не переривається його перебуванням в іншій державі. Іноземний громадянин залишається підлеглим владі своєї держави і зобов'язаний коритися їй. Зв'язок іноземного громадянина з державою перебування має тимчасовий характер. Він може бути в будь-який час розірваний за бажанням самого іноземного громадянина чи з волі держави перебування [5, с.23].

Від того, наскільки повно закріплені принципи статусу іноземців в Україні та як вони реалізуються в повсякденному житті, залежить рівень демократичності нашої держави, а також її правовий характер. У зв'язку з цим, можна зробити висновок, що ст. 3 діючого Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», яка встановлює основні засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства, хоча й відповідає окремим

положенням міжнародних документів, потребує свого вдосконалення та доповнення переліку цих засад, наприклад: заборона застосовувати тортури та піддавати іноземців жорстокому або такому що принижує людську гідність поводженню; заборона індивідуальної або колективної висилки іноземців з території держави не інакше, як на підставі законного рішення суду; принцип вільного доступу та надання можливості в будь-який час зв'язатися з консульством або дипломатичним представництвом тієї країни, громадянином якої є іноземець та ін. [6].

Наразі виникає необхідність систематизації перелічених принципів конституційно-правового статусу іноземців в окремій статті. Це створить додаткові гарантії безпечного перебування в Україні, а також допоможе уникнути багатьох міжнародних конфліктів, які виникають через порушення або обмеження прав, свобод та інтересів іноземних громадян.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Загальна теорія держави і права / за ред. проф. М. В. Цвіка, доц. В. Д. Ткаченка, проф. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2002. – 432 с.
3. Тодыка Ю. Н. Конституционно-правовой статус иностранцев и беженцев в Украине : учебное пособие / Ю. Н. Тодыка. – Х. : Факт, 1998. – 104 с.
4. Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. / В. В. Кравченко. – Вид. 3-тє, виправ. та допов. – К. : Атіка, 2004. – С. 119.
5. Константінов С.Ф. Адміністративно-правовий статус іноземців в Україні та механізм його забезпечення: дис. .. канд.. юрид. наук: спеціальність 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право та процес; фінансове право» / Сергій Федорович Константінов. – Київ, 2002. – 195 с.
6. Юринець Ю.Л. Конституційне право України Навчальний посібник // Ю.Л. Юринець. – Ужгород : ФОП Бреза, 2014. – 368 с.